

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เมื่อบุคคลใดได้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและถูกจับได้ การดำเนินคดีก็จะตามมา กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ “การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี” และ “การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี” กล่าวคือ

1) การดำเนินคดีอาญาในชั้นกำหนดคดี¹ เป็นการดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงานเป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา ซึ่งถ้ารับฟังได้โดยปกติเจ้าพนักงานก็จะฟ้องเพื่อให้ศาลพิจารณาคดีต่อไป และเมื่อได้มีการยื่นฟ้องแล้วการดำเนินการทั้งหลายในศาลในคดีที่เจ้าพนักงานได้ฟ้องแล้วนั้น รวมทั้งในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองก็เป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหาเช่นเดียวกันกับการดำเนินการชั้นเจ้าพนักงาน และถ้าหากฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดจริงศาลก็จะกำหนดโทษและ/หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่นๆ

2) การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาที่กำหนดโทษและ/หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่นๆในคดีใดแล้วและคำพิพากษานั้นก็ได้ถึงที่สุดแล้ว ก็จะต้องมีการจัดการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้นต่อไป เว้นแต่จะได้มีการลดโทษ เปลี่ยนโทษ หรือ อภัยโทษ หรืออื่นๆ

จากกระบวนการดังกล่าวโดยเฉพาะในการดำเนินคดีอาญาในชั้นกำหนดคดีในส่วนของการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้เพื่อประหารให้ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่ามีสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริงในขั้นตอนการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและศาลต่อไป แต่ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยมิได้เน้นที่จะให้มีการหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ด้วย ดังนั้นการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่กฎหมายคุ้มครองด้วยเช่นกัน

จากหลักกฎหมายในคดีอาญาที่ว่า “.....ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือน

---

¹ คณิต ผนคร (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 44.

เป็นผู้กระทำความผิดมิได้” นั่นถือเป็นหลักสิทธิมนุษยชนและหลักกฎหมายทั่วไปที่สำคัญและได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับ² แต่ในความเป็นจริง อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินการขององค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการแสวงหาความจริงเพื่อยืนยันความผิดของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน มักเป็นสิ่งที่แตกต่างหรือไม่เป็นไปตามที่หลักกฎหมายได้กำหนดไว้ รูปธรรมอันหนึ่งของความแตกต่างระหว่างหลักการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย กับความเป็นจริงในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา บางกรณีเกิดจากการปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมและสอบสวนได้นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและนำไปแถลงข่าวต่อสาธารณชนภายหลังจากการจับกุม เพื่อแสดงผลงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าผู้ต้องหาจะได้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพด้วยความสมัครใจหรือไม่ ในการทำแผนประกอบประกอบคำรับสารภาพจะเต็มไปด้วยผู้สื่อข่าว ญาติมิตรโดยเฉพาะของผู้เสียหาย และฝูงชนจำนวนมาก บางครั้งฝูงชนได้รุมประหัตผู้ต้องหาเพราะในความรู้สึกได้ตัดสินไปแล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์หรือตัดสินโดยศาลยุติธรรมแต่อย่างใด สิ่งที่สังคมควรตั้งคำถามต่อวิธีการนำตัวผู้ต้องหาไปแถลงข่าวหรือทำแผนประกอบคำรับสารภาพจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่ แต่หากเป็นกรณีที่สื่อมวลชนติดตามข่าวและนำเสนอข่าวเป็นกรณีปกติ ไม่ถือเป็นเรื่องที่ผิดหรือละเมิดสิทธิผู้ใด เพราะเป็นเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งยังเป็นเสรีภาพในการแสดงออกอีกด้วย

เสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งได้รับการรับรองทั้งในระดับระหว่างประเทศภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 19 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 19 และยังได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 45 ซึ่งได้ให้การรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ประกอบไปด้วยเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา แต่การที่นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและนำออกไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเป็นการชี้นำสังคมให้มองว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจะยืนยันหรือรับรองได้อย่างไรว่า ผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง แต่หลังจากนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนแล้ว หากมิได้เป็นคดีที่อยู่ความสนใจของประชาชน สื่อมวลชนก็อาจไม่ได้ติดตามทำข่าวอีกว่า คดีอาญานั้นศาลได้พิพากษาถึงที่สุดว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หรือท้ายที่สุดแล้วศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าอย่างไร ในทางกลับกันหากเกิดกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือแม้แต่เจ้าพนักงานตำรวจเองตั้งแต่ชั้นสัญญาบัตรขึ้นไปที่ถูกจับกุมดำเนินคดีเสียเอง ผู้ต้องหาประเภท

² ตามที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 โดยปรากฏความในมาตรา 4 ว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้” ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงนำเอาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มายกอธิบายในหัวข้อที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยฉบับนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น.

นี้มักจะแอบมาแอบตัวในเวลาตื่นที่ท่าข้ามไม่ได้ติดตามข้ามแล้วไม่มีการนำผู้ต้องหาที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือพนักงานตำรวจแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และทำแผนประกอบอาชญากรรมแต่อย่างใด จึงแตกต่างกับกรณีของบุคคลธรรมดาทั่วไป

ในอดีตเคยมีกรณีที่ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติบางท่านมีคำสั่งให้ยกเลิกการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าว แต่เมื่อพ้นวาระไปก็มีการนำวิธีการดังกล่าวกลับมาใช้อีก โดยใช้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งมีการวางแนวปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพไว้ในลักษณะที่ 30 ข้อ 5 กำหนดเรื่องการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนให้การแถลงข่าวถือเป็นดุลพินิจของตำรวจ จึงมักปรากฏว่ามีการนำตัวผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวอยู่เป็นประจำ ทั้ง ๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือเวียนภายในหน่วยงานกำชับมิให้การแถลงข่าวกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ต้องหา การทำงานตลอดจนชื่อเสียงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมักให้เหตุผลว่ามีความจำเป็นต้องทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น เพื่อให้ประชาชนทราบข่าวอาชญากรรม เป็นสิทธิของประชาชนที่จะรับรู้ข่าวสารและเป็นการปรามผู้คิดจะกระทำความผิด หรือในคดียาเสพติด เมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพและต้องแถลงข่าวต่อสาธารณชนเพื่อให้รู้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการทำลายเยาวชนและทำลายชาติ อีกทั้งในส่วนของการทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็ไม่เป็นที่แน่ชัดว่า ทำไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด หรือจะมีความสำคัญต่อรูปคดีอย่างไร เพราะในความเป็นจริงเนื้อหาสำคัญของรูปคดีอยู่ที่การรวบรวมพยานหลักฐานแต่ละชนิดตลอดจนคำให้การของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือพยานบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า อีกทั้งยังควรให้ความสำคัญกับข้อที่ว่า ทำอย่างไรจะให้พยานหลักฐานที่มีเป็นพยานหลักฐานที่มีคุณภาพ และมีประโยชน์ในการพิจารณาคดีเพื่อจะได้มาซึ่งผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ซึ่งผู้ต้องหาที่ถูกนำตัวมาแถลงข่าว และทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ถือได้ว่าเป็นการประจานและพิพากษาทางสังคมไปแล้วว่าเป็นคนเลวและเป็นผู้กระทำความผิด แต่ต่อมาภายหลังหากศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุดว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้จัดแถลงข่าวและทำแผนประกอบอาชญากรรมจะสามารถเยียวยาแก้ไขผู้ต้องหาเหล่านั้นอย่างไร

ดังนั้น จึงควรศึกษาหาแนวทางในทางกฎหมายทั้งกฎหมายภายในประเทศที่มีอยู่และวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในกฎหมายของประเทศต่างๆ ตลอดจนแนวทางของสหประชาชาติเพื่อใช้ปรับปรุงการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและแถลงข่าวต่อสาธารณชนอันเป็นการป้องกันการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเกินสมควรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชนในประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นในปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันว่า มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชนในประเทศไทย เพียงใด โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศและมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ตลอดจนหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกฎหมายในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของตำรวจในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชน

1.2.4 เพื่อศึกษาเนื้อหาในชุดวิชากฎหมายมหาชนและกฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 : วิธีพิจารณาความอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรการทางกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชน และศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชนว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ตลอดจนศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องตลอดจนมาตรฐานของสหประชาชาติ เพื่อประกอบการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องและนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาทางกฎหมายต่อไป

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยจะดำเนินการศึกษาวิจัยทางนิติศาสตร์โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา บทความ รายงานการวิจัย คำพิพากษาของศาล และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัญหาว่ากฎหมายไทยในปัจจุบันว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรทั้งในทางทฤษฎีและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.5.1 ทราบสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชนในประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นในปัจจุบัน

1.5.2 ทราบผลการวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันว่า มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชนในประเทศไทย เพียงใด โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ตลอดจนหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกฎหมายในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.5.3 ทำให้สามารถนำมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของตำรวจในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาและการนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสาธารณชน

1.5.4 ทำให้ได้รับประโยชน์ในการศึกษาและปรับปรุงชุดวิชากฎหมายมหาชนและกฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 : วิธีพิจารณาความอาญา

